

طراحی و تبیین نظام حمایت دولت از شرکت‌های مشترک بین‌المللی مقیم ایران و آرایه الگوی مناسب^۱

دکتر محمد حقیقی^۲

محسن کلهری^۳

چکیده

ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در دو دهه اخیر به طور عمده در قالب شرکت مشترک بوده است؛ چون برای دولت میزبان، شرکت مادر و شرکت سرمایه‌پذیر به ترتیب منافعی از قبیل بهبود شاخص‌های اقتصاد کلان، کاهش ریسک و هزینه و جذب دانش و فن‌آوری را در بردارد.

اندیشمندی‌مانند بلونجین (۱۹۹۶) دو برابر شدن حمایت دولت از شرکت‌های مشترک را موجب شش برابر شدن حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌دانند. مدیران ایرانی شرکت‌های مزبور هم حمایت یاد شده را برای موفقیت خود کاملاً لازم و موثر ارزیابی نموده‌اند. نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد، دولت با افزایش برانزنگی فرهنگی، اجتماعی و آموزشی و ارائه انواع حمایت‌هایی که در فرضیه‌های تحقیق صورت‌بندی شده‌اند، می‌تواند موجبات ماندگاری سرمایه‌های داخلی و افزایش کمیت و کیفیت سرمایه‌گذاری خارجی را فراهم آورد.

۱. این مقاله مستخرج از پایان‌نامه دوره دکتری با همین عنوان می‌باشد که توسط آقای محسن کلهری و با راهنمایی آقای

دکتر محمد حقیقی انجام پذیرفته است. تاریخ دریافت ۸۳/۹/۱۵ تاریخ پذیرش ۸۳/۱۲/۲۰

۲. استادیار دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

۳. دانشجوی دوره دکتری مدیریت دانشگاه تهران

واژه‌های کلیدی:

حمایت دولت، شرکت مشتر بین‌المللی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، برازندگی فرهنگی اجتماعی و آموزشی.

مقدمه

در عصر اطلاعات، دولت‌هایی که بخواهند فرایند یادگیری را برای جبران گذشته، بهبود حال و زمینه‌سازی تحول عمیق و سریع در آینده به خدمت بگیرند، به بسیج امکانات و منابع برای بروز و شکوفایی استعدادهای داخلی و جلب همکاری‌های خارجی ناگزیر می‌باشند. یک نگاه تحلیلی به بهبود مستمر شاخص‌های عملکرد قدرت‌های نوظهور جنوب شرق آسیا نظیر سنگاپور، مالزی و تایوان مشخص می‌کند که وسعت، جمعیت و منابع زیرزمینی کشورها در مقابل قیمت دانش، اثر اطلاعات، قدرت مدیریت، برازندگی فرهنگی اجتماعی، محیط ترغیبی و توسعه منابع انسانی رنگ باخته است. از این رو، کشورهای نفت خیز جنوب غرب آسیا در دهه‌های اخیر، فقط توانسته‌اند پول نفت را صرف تقویت اقتصادهای تولیدگرا، به تأخیر انداختن بحران‌ها و پوشاندن موقتی ضعف‌های خود نمایند.

ایران با ربع قرن تجربه رویارویی با بحران‌های ناشی از تحریم اقتصادی، جنگ تحمیلی و بازسازی ویرانه‌های ناشی از آن، چند سال است که در اندیشه کاهش میزان وابستگی اقتصاد به درآمد نفت و تقویت رشد اقتصادی و درصد جلب سرمایه‌های خارجی برآمده است.

اگر ظرفیت‌های عظیم اقتصادی بالقوه در داخل و نیازهای مبادی صدور سرمایه در خارج در چهارچوب عزت و حکمت و مصلحت نظام در متن خیزش اقتصادی و یافته‌های مقاله حاضر در حاشیه آن، مطمح نظر مسؤولان امر و کارشناسان مبرز قرار گیرد؛ ضمن شدن شتاب فرار سرمایه‌های انسانی و مالی داخل، جبران عقب‌ماندگی‌ها و برون رفت از بحران‌های ناشی از فقر و بیکاری تسهیل خواهد گردید.

در این مقاله نخست ادبیات و تاریخچه موضوع در ایران و جهان به اختصار مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس اهمیت موضوع، فرضیه‌ها و روش تحقیق بیان شده، سرانجام نتیجه‌گیری و پیشنهادها و دانش‌افزایی تحقیق ارائه می‌گردد.

بررسی نظریه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

فعالیت‌های سرمایه‌گذاری در خارج هنگامی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ تلقی می‌شود که نوعی از کنترل به دلیل داشتن سهام زیاد و چشمگیر وجود داشته باشد و انتقال دارایی‌ها از شرکت سرمایه‌گذار به کشور میزبان هم واقع شود (موسی^۲، ۲۰۰۲، ص ۲).

مکاتب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

مکتب وابستگی

این مکتب، توسعه نیافتگی را ناشی از استعمار کشورهای صنعتی می‌داند و از دو مکتب فرعی نئومارکسیست و ساخت‌گرا تشکیل می‌شود. رشد این مکتب در دهه‌های شصت، هفتاد و هشتاد میلادی بود.

مکتب نئومارکسیست بر این باور است که کشورهای صنعتی از طریق تجارت بین‌الملل و انتقال سود شرکت‌های فراملیتی، کشورهای در حال توسعه را مورد استعمار و سوءاستفاده قرار می‌دهند.

مکتب فرعی ساخت‌گرا از سرمایه‌داری انتقاد نمی‌کند؛ اما انتقال ثروت کشورهای در حال توسعه به کشورهای صنعتی و بهره‌کم‌تر آن‌ها از «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» را مسلم فرض می‌کند.

1. Foreign Direct Investment

2. moosa

مکتب نوین سازی

شالوده نظری این مکتب پارادایم توسعه غربی است که تحت هر شرایطی «سرمایه گذاری مستقیم خارجی» را مثبت تلقی می کند و برای غلبه بر موانع درونزا و نیل به توسعه برونزا به کشورهای در حال توسعه، توصیه می کند که در زمینه آزاد سازی از کشورهای توسعه یافته تقلید نمایند.

مکتب یاد شده قبل از مکتب وابستگی وجود داشته است و هنوز هم از اعتبار برخوردار است.

مکتب یکپارچه سازی

لایه میانی اقتصادی یعنی نقطه تلاقی متغیرهای خرد و کلان و محل تعامل بخش خصوصی و بخش دولتی در این مکتب واجد اهمیت بیش تری است. مکتب یکپارچه سازی بررسی عوامل منفی را در جلب سرمایه گذاری خارجی در کانون توجه خود قرار داده است و این عوامل عبارتند از:

رانت جویی؛

فضای قانونی؛

بازارهای توسعه نیافته سرمایه؛

مالکیت مضاعف دولت؛

اختلاف بین قوانین عملیاتی و قوانین مکتوب؛

فقدان فرصت های آموزشی مهارت آور.

نگاهی گذرا به وضعیت اقتصاد ایران در پانزده سال گذشته نشان می دهد که مکتب مورد بحث برای تحلیل کارنامه عملکرد کشور در جلب «سرمایه گذاری مستقیم خارجی» از تناسب بیش تر به نسبت سایر مکاتب برخوردار است.

عوامل مهم در تبیین سرمایه گذاری مستقیم خارجی

ریسک سیاسی

فقدان ثبات سیاسی در کشور میزبان، برای ورود سرمایه مانع مهمی می باشد.

تحولات سیاسی بر دورنماهای اقتصادی به صورت منفی و مثبت اثر می‌گذارد. حساسیت فوق‌العاده بازار سهام هنگ کنگ در سال ۱۹۹۷ در قبال الحاق به چین از جمله آثار منفی و پایان تحریم اقتصادی آفریقای جنوبی بر اثر پایان آپارتاید از نمونه آثار مثبت تحولات سیاسی می‌باشد (بادی^۱، ۲۰۰۱، ص ۳۷۸).

سیاست‌های مالیاتی

باور عمومی این است که مالیات‌های بیش‌تر برای سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی بازدارنده است؛ اما افزایش مالیات، میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به داخل کشور افزایش می‌دهد (اسینسون^۲، ۱۹۹۷).

آثار تعادل کلی بر بازگشت و سودداری، با ملاحظه دقیق سیستم‌های مالیاتی بیگانه، دلایل و توجیحات سرمایه‌گذاران خارجی را برای افزایش سرمایه‌گذاری‌های آن‌ها در برابر مالیات‌ها در کشور میزبان آشکار می‌نماید (اسکولز و ولفسان^۳، ۱۹۹۵).

موانع تجاری

جریان سرمایه‌گذاری خارجی با میزان آزاد سازی اقتصادی به صورت منفی ارتباط دارد (یانگ^۴، ۲۰۰۰).

احتمال دارد سرمایه‌گذاری به دلیل کم شدن حمایت دولتی مورد تحریک قرار گیرد. یک افزایش پنج درصدی از ۵٪ به ۱۰٪ در حمایت مورد انتظار دولت، به معنای بیش‌تر از سی درصد افزایش در دوره بعدی جریان سرمایه‌گذاری خارجی برای یک صنعت معمولی است (بلانگن و فینترز^۵، ۱۹۹۶).

مقررات دولت

پاداش بر سطح «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» اثر محدودی دارد و

1 . Bodie et al, 2001, 378

2 . Swenson, 1997

3 . Scholes & Wolfson, 1995

4 . Yang et al, 2000

5 . Blonigen & Feenstra

سرمایه‌گذاران، تصمیمات خود را بر اساس ملاحظات ریسک و سود اتخاذ می‌کنند. از آن‌جا که مقصود از پاداش‌ها برطرف نمودن غیب تطبیقی موجود در کشور میزبان است، جای شگفتی نیست که معلوم شود اثر بخشی آن محدود است (موسی، ۲۰۰۲)

عوامل راهبردی و دراز مدت از نظر ریوبر و همکاران^۲ (۱۹۷۶):

۱. دفاع سرمایه‌گذار از بازارهای خارجی موجود در برابر رقبا؛
۲. کسب جای پا در بازار حمایت شده؛
۳. نیاز به بسط و نگهداری رابطه بین مرکزیت (کشور مادر) و شعبه (کشور میزبان)؛
۴. صرفه جویی در ساخت محصول جدید؛
۵. تقویت موقعیت‌های چانه‌زنی.

آثار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

آثار اقتصادی

- تأثیر بر سرمایه: جلب سرمایه داخلی به طور غیر مستقیم؛
- نیروی کار: به کارگیری نیروی نیمه‌ماهر و تعدیل پدیده فرار مغزها؛
- فن آوری: تولید محصولات قابل رقابت؛
- تراز پرداخت‌ها: جایگزینی واردات و توسعه صادرات؛
- ساختار اقتصاد: بهبود زیرساخت‌ها و اکتشاف منابع فیزیکی و بهره‌برداری از آن‌ها؛
- ثبات اقتصاد: حمایت در برابر شوک‌های ناشی از چرخه‌ها و فراز و نشیب‌های تجاری.

1 . Moosa

2 . Reuber et al.

آثار فرهنگی اجتماعی

کسب استانداردهای زندگی بهتر؛
افزایش ثبات فرهنگی اجتماعی؛
ایجاد تمایل برای رشد اجتماعی.

آثار سیاسی قانونی

تأثیر بر ساختار قدرت؛
تأثیر بر پایه قدرت دولت
افزایش ثبات.

آثار منفی

فقدان آمادگی لازم در نمایندگان دولت میزبان برای فرایند مذاکره؛
تلقی منفی کسانی که به نوعی تحت تأثیر «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» قرار
گرفته‌اند؛

جمع شدن آثار یک سرمایه‌گذاری با بیگانه بودن سرمایه‌گذار.
بعضی از ناظران برای آثار اقتصادی فرهنگی اجتماعی و سیاسی قانونی، تأثیر
منفی قائل شده‌اند.

«سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» در نگاه کنفرانس ملل متحد در مورد تجارت و
توسعه^۱

گزارش سال ۲۰۰۱ تحت عنوان ارتقای پیوندها

عوامل موثر بر پیوندها:

چهارچوب اقتصادی و بوروکراتیک کشور میزبان؛
منابع نسانی؛

کیفیت زیرساخت‌ها؛

ثبات سیاسی؛

سازمان‌های دخیل در ارائه حمایت؛

نظام نظارت و بازرسی.

گزارش سال ۲۰۰۲ تحت عنوان تجارت و توسعه

بخش عمده ارزش افزوده زنجیره تولید، نصیب کشورهای پیشرفته می‌شود. تامین رشد اقتصادی شش درصد و بیش‌تر در کشورهای در حال توسعه منوط به اتخاذ رویکرد موافق با سرمایه‌گذاری است.

گزارش سال ۲۰۰۳ تحت عنوان خط مشی‌های «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» برای توسعه از منظر ملی و بین‌المللی

۱. اهمیت «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» همچنان نسبت به تجارت بیش‌تر است. فروش‌های جهانی شرکت‌های فراملیتی در سال ۲۰۰۲ با ۱۸ تریلیون دلار رسید، در حالی که صادرات جهانی ۸ تریلیون دلار بود.
۲. آزادسازی منفعلانه بهترین راه جلب «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» و اخذ منابع بیش‌تر از آن نیست.
۳. آژانس‌های ارتقای سرمایه‌گذاری^۱ ملی و فرعی در مسابقه‌های جذب سرمایه نقش بارزی دارند.
۴. اگر حوادث غیر مترقبه‌ای رخ ندهد جریان‌های «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» در سال ۲۰۰۳ کند خواهد ماند؛ ولی در سال ۲۰۰۴ شروع به افزایش می‌کند.

چند نکته درباره شرکت‌های مشترک بین‌المللی^۲

تعریف: شرکت‌های مشترک، شرکت‌هایی هستند که با سرمایه سرمایه‌گذاران دو یا چند کشور تشکیل می‌شوند و تقسیم ریسک و هزینه را ممکن می‌سازند (باکلی و

1 . Investment Promotion Agencies (IPAS)

2 . International Joint Venture Companies

کاسن ۱، (۲۰۰۰).

فلسفه ترجیح شرکت مشترک به ادغام و تملک^۲ از سه منظر

دولت میزبان

پایین بودن ریسک سلطه بیگانگان؛

به رسمیت شناختن نقش فعال و اثرگذار دولت از جانب شرکا؛

اثر مثبت سرمایه‌گذاری مشترک بر اشتغال، بهبود تراز پرداخت‌ها و انتقال

فن‌آوری.

شرکت مادر

۱. دسترسی کم هزینه به اطلاعات بازار محلی؛

۲. کسب مشروعیت و مقبولیت حضور؛

۳. کاهش ریسک سیاسی.

شرکت میزبان

۱. جذب دانش و فن‌آوری جدید بر اثر آموزش منابع انسانی؛

۲. امکان توسعه فعالیت‌ها؛

۳. تسهیل حضور و رقابت در بازارهای جهانی

مزایا:

۱. امکان ورود همزمان شرکت‌های مهمان به چندبازار بیگانه به علت

پایین بودن هزینه‌های سرمایه؛

۲. از تملک و ادغام هزینه‌ای کم‌تر و از اعطای مدارک و نمایندگی سود

بیش‌تری دارد.

1 . Buckley and casson

2 . Merger & Acquisition

معایب

۱. نیاز به هماهنگی و تقسیم منافع و دارایی‌های فکری؛
۲. تعارض اهداف و تفاوت‌های فرهنگی بین شرکت‌های دخیل.

انواع حمایت دولت

۱. حمایت اداری: رئیس قوه مجریه ممکن است ذی نفوذترین عامل جذب سرمایه خارجی باشد؛ مانند کمک مشتاقانه خانم تاجر در مراحل مهم پروژه‌های عمده «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی».
۲. حمایت اطلاعاتی تبلیغاتی: ارائه اطلاعات ارزشمند درباره امکان دور زدن بوروکراسی و افزایش میزان بازگشت سرمایه.
۳. حمایت مالی تسهیلاتی: ممکن است دسترسی به دارایی به قیمت مناسب در کشورهایی با امتیازات محدود یا الگوهای پیچیده تملک زمین، مشوق مهمی باشد.
۴. حمایت علمی تحقیقاتی: طراحی برنامه‌های آموزش و منابع انسانی درآژانس ارتقای سرمایه‌گذاری برای پشتیبانی مهارتی از صنایع فردا و اجرای بسته‌های آموزشی منطبق با نیازهای ویژه سرمایه‌گذاران (بانک جهانی، ۱، ۲۰۰۲).
۵. حمایت قانونی: تصمیم سرمایه‌گذار به سرمایه‌گذاری باید آغاز آرایه خدمات قانونی ثانویه باشد که سبب سرمایه‌گذاری مجدد و گسترش کار می‌شود. در ایرلند ۶۰٪ «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» سالانه از طرف سرمایه‌گذاران موجود به صورت تدریجی انجام می‌شود (لانک دان، ۲، ۲۰۰۴، ص ۴۴).

تاریخچه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در جهان و ایران

در قرن نوزده میلادی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به طور عمده در قرض دادن انگلستان برای برنامه‌های توسعه اقتصادی سایر کشورها متبلور گردید (گادلی^۱، ۱۹۹۹). در سال ۱۹۰۰ شرکت سینگر اولین شرکت فراملیتی را به شکل جدید تشکیل داد (موسی^۲، ۲۰۰۰).

در اواسط قرن بیستم میلادی، امریکا با وضع قوانین مالیاتی مناسب شرکت‌های آمریکایی را به سرمایه‌گذاری در سایر کشورها تشویق نمود. در دهه ۱۹۶۰ مقاومت کشورهای در حال توسعه در مقابل مالکیت و کنترل شرکت‌های آمریکایی بر صنایع داخلی سبب کند شدن جریان صدور سرمایه گردید.

در دهه ۱۹۸۰ امریکا به مهم‌ترین کشور سرمایه‌پذیر تبدیل شد. ظهور ژاپن به عنوان تامین کننده عمده سرمایه در اروپا و امریکا و مقررات زدایی و خصوصی‌سازی گسترده در کشورهای در حال توسعه پدیده‌های مهم دو دهه گذشته بوده است.

برای جلب «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» و حمایت از شرکت‌های مشترک، کشورهای در حال توسعه اقدامات زیادی انجام داده‌اند که به چند مورد آن اشاره می‌شود:

ایرلند: حمایت قوی و مستمر از طرف سطوح عالی دولت؛

مالزی: پاداش‌هایی برای آموزش منابع انسانی؛

سنگاپور: طراحی استراتژی توسعه منابع انسانی؛

مصر: تعرفه گمرکی پایین برای کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای؛

بولیوی: خدمت رسانی تمام عیار نمایندگی‌های سیاسی در زمینه اطلاع رسانی و

تبلیغات.

1. Godley

2. moosa

مروری بر تاریخ تجارت و «سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی» و پژوهش‌های انجام شده در ایران

به جز دوره ساسانیان که مالیات‌های سنگینی از تجار گرفته می‌شد؛ تجارت همواره عامل گسترش راه‌ها و ارتباطات بوده است. تجارت عامل مهمی در تکوین حمله مغول‌ها به ایران بود (سکایا، ۱۳۶۳، ص ۳۶۴).

قبل از ورود استعمارگران در دوره صفویه کشور چندین بار اوج رشد و رونق اقتصادی را تجربه کرده بود. انهدام تدریجی بنیان‌های اقتصاد ملی که از دوره قاجار شروع شده بود، در دوره پهلوی به مراحل نهایی خود نزدیک شد به طوری که تراز بازرگانی خارجی (بدون احتساب نفت) به جز زمان حکومت مصدق همواره منفی و در سال ۱۳۵۶ به بالاترین حد خود رسید.

حدود نیم قرن پیش (۱۳۳۴/۹/۷) قانون جلب سرمایه‌های خارجی و پس از ۴۷ سال (۱۳۸۱/۳/۴) قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری به تصویب رسید. از جمله وجوه اشتراک دو قانون ممنوعیت تملک زمین برای بیگانگان و برابری حقوق و تسهیلات با سرمایه‌گذاری‌های داخلی است و از وجوه افتراق آن‌ها عدم توجه به مناطق محروم و عدم تخصیص جایگاه و نقش برای بخش خصوصی در هیات رسیدگی در قانون جدید است.

از ابتدای تاسیس دانشکده مدیریت و دانشکده اقتصاد در دانشگاه‌های شهید بهشتی، علامه طباطبایی و تهران از ۲۴ پایان‌نامه در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری با موضوعات نسبتاً نزدیک با موضوع این مقاله دفاع شده است.

اهمیت موضوع، فرضیه‌ها و روش تحقیق

بیش از شصت درصد جمعیت ایران را افراد زیر ۲۵ سال تشکیل می‌دهند و به تبع آن هر سال هشتصد هزار فرصت شغلی باید ایجاد شود. برای رسیدن به نرخ بیکاری هفت درصد توأم با افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌های خارجی و رشد اقتصادی سالانه ۶/۸ درصدی باید سالانه ۳۶ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی و کالاهای صنعتی

از کشور صورت پذیرد و رشد تولید ناخالص ملی کشور از ۶ دهم درصد به ۲ درصد افزایش یابد.

برای ایجاد شغل باید سرمایه‌گذاری‌های مولد افزایش یابد؛ در حالی که بخش اعظمی از سرمایه‌های داخلی به دلایل مختلف از کشور خارج شده، بخشی نیز درگیر فعالیت‌های سوداگرانه است. از این رو تمام نگاه‌ها به طراحی سازو کارهایی معطوفند که ممکن است بتواند سهم مناسبی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورهای سرمایه فرست را در قالب‌های متفاوت و بویژه شرکت‌های مشترک بین‌المللی به داخل کشور جذب نماید. چون سرمایه‌گذاران خارجی در کنار آورده‌های نقدی، دانش، فن‌آوری، خدمات آموزشی و مهارت‌های مدیریتی را هم عرضه می‌کنند، می‌توانند روی اشتغال، جایگزینی واردات، صادرات و حضور در بازارهای رقابتی به صورت مثبت اثر بگذارند، مشروط بر این که دولت حمایت مناسبی را از شرکت‌های مزبور به عمل آورد.

از آن‌جا که موفقیت شرکت‌های مشترک کمک به تحقق اهداف اقتصادی دولت در بعد کلان می‌باشد؛ با نظرخواهی از کارشناسان سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های فنی و اقتصادی ایران و همچنین چند تن از مدیران مجرب شرکت‌های مشترک مرتبط‌ترین پیامد هر یک از مولفه‌های حمایت دولت (متغیر مستقل) به عنوان عناصر موفقیت شرکت‌های مورد بحث (متغیر وابسته) در فرضیه‌های زیر صورت‌بندی گردید:

فرضیه اهم

بین حمایت دولت و میزان موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

فرضیه ۱- بین حمایت تبلیغاتی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۲- بین اطلاع رسانی به موقع دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی

رابطه وجود دارد.

فرضیه ۳- بین کوتاه سازی چرخه اداری از سوی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۴- بین ثبات مقررات دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۵- بین شفافیت مقررات دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۶- بین حمایت قانونی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۷- بین حمایت علمی تحقیقاتی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۸- بین حمایت مالی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۹- بین تسهیلات گمرکی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۱۰- بین واگذاری تسهیلات فیزیکی از سوی دولت با موفقیت شرکت‌های مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

در جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها با مشاهده و شمارش تعداد آزمودنی‌ها درون هر مقوله از آزمون انطباقی و غیر پارامتریک مجذور کای^۱ و آزمون دو جمله‌ای برای بررسی ارتباط بین دو متغیر و رد یا تایید فرضیه‌ها استفاده شد.

۱- k (درجه آزادی) فرمول شاخص آماری مجذور کای با

$$X^2(p) = \sum_{i=1}^k \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$$

پرسشنامه‌ای حاوی الف) مشخصات عمومی شرکت و مدیر عامل آن و ب) ۲۶ سوال بسته با استفاده از مقیاس لیکرت در طیف از خیلی کم تا خیلی زیاد و ج) ۶ سوال باز تهیه و برای کلیه اعضای جامعه آماری (مدیران عامل ۸۰ شرکت که جدیدترین آدرس و تلفن و دورنویس آن‌ها در اختیار بود) ارسال گردید.

اعتبار پرسشنامه با آلفای کرونباخ سنجیده شد و ضریب قابلیت اعتماد محاسبه شده، نزدیک به یک (۰/۹۲) بود. برای سنجش اعتبار نظام طراحی شده برای حمایت دولت از شرکت‌های مشترک در جدول نظرخواهی از خبرگان^۱ انواع حمایت دولت بر حسب درجه اهمیت در نزد آزمودنی‌ها از بالا به پایین مرتب گردید و از خبرگان خواسته شد رتبه^۲ و ارزش^۳ مورد نظرشان را در جدول درج نمایند.

۴۶ فقره پرسشنامه تکمیل شده (۵۸٪) دریافت گردید. از این تعداد مدیران ۱۳ شرکت به دلیل محرمانه دانستن قسمت (الف) و زمان بر بودن قسمت (ج) به تکمیل پرسشنامه تمایلی نداشتند و در نهایت قسمت (ب) (سوال‌های بسته) را پاسخ دادند. ۳۴ شرکتی که پاسخ ندادند، دلایلی مانند بین‌المللی بودن شرکت، عدم موافقت هیات مدیره و محرمانه تلقی نمودن سوالات را مطرح نمودند.

ویژگی‌های جامعه آماری

الف) شرکت‌ها

تاریخ تاسیس: ۲۱ شرکت کم‌تر از ۱۳ سال عمر دارند؛
تعداد کارکنان ایرانی: ۲۸ شرکت کم‌تر از ۱۵۰ نفر در استخدام خود دارند؛
تعداد کارکنان غیر ایرانی: ۳۲ شرکت کم‌تر از ۵ نفر در استخدام خود دارند؛
سرمایه ثبتی: ۳۲ شرکت کم‌تر از یک میلیارد تومان سرمایه دارند؛

وضعیت فعلی: ۲۸ شرکت در حال تولید هستند.

(ب) مدیران عامل

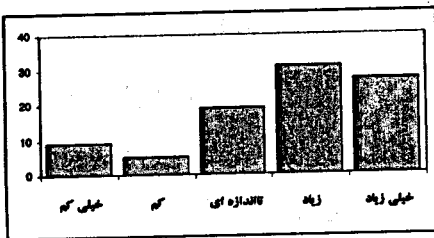
سن: ۲۸ نفر کم تر از ۶۰ سال دارند؛
تحصیل: ۳۳ نفر دارای مدرک کارشناسی و بالاتر هستند؛
رشته تحصیلی: ۹ نفر در رشته های علوم انسانی تحصیل نموده اند؛
سنوات خدمت: ۱۴ نفر بیش از ۱۰ سال مدیر عامل شرکت بوده اند؛
سهیم بودن در مالکیت: ۲۴ نفر در مالکیت شرکت سهام دارند.

بررسی فرضیات

فرضیه اهم: برای سنجش این فرضیه سوال های ۲ و ۹ به شکل زیر صورت بندی گردید:

سوال ۲- تا چه اندازه حمایت های دولت باعث کاهش هزینه های شرکت شما می شود؟

سوال ۹- پشتیبانی مناسب دولت از فعالیت های شرکت شما تا چه اندازه باعث توسعه فعالیت های آن می شود؟

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	9	18.2	-9.2
کم	5	18.2	-13.2
تاندازه ای	19	18.2	.8
زیاد	31	18.2	12.8
خیلی زیاد	27	18.2	8.8
Total	91		

Test statistics

	اهم
Chi-Square ^a	27.516
df	4
Asymp. Sig.	.000

a. 0 cells (0%) have expected frequencies Less than 5. the minimum expected cell frequency is 18.2

همان‌طور که از جدول و نمودار مشاهده می‌شود، بالاترین فراوانی مشاهده شده در گزینه زیاد است و $12/8$ از فراوانی مورد انتظار بیش‌تر است و در سطح $\alpha = 0/05$ $X^2(m) = 27/52$ تفاوت معناداری را نشان می‌دهد و مبین آن است که از نظر مدیران عامل شرکت‌های مشترک بین حمایت دولت و موفقیت شرکت‌های مزبور رابطه معناداری وجود دارد. از این رو می‌توان ادعا کرد این ارتباط از نظر مدیران قوی است و به این ترتیب فرضیه مهم تایید می‌شود. با ایجاد پاسخ دو گزینه‌ای یعنی ترکیب گزینه‌های (زیاد و خیلی زیاد) به زیاد و گزینه‌های (خیلی کم، کم و تا اندازه‌ای) به کم از آزمون جمله‌ای استفاده شد، که نتایج آن در جدول زیر آمده است:

Binomial Test

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q2	Group1 کم	21	.47	.50	.766 ^a
	Group2 زیاد	24	.53		
	Total	45	1.00		
Q9	Group1 کم	12	.26	.50	.002 ^a
	Group2 زیاد	34	.74		
	Total	46	1.00		

a. Based on Approximation

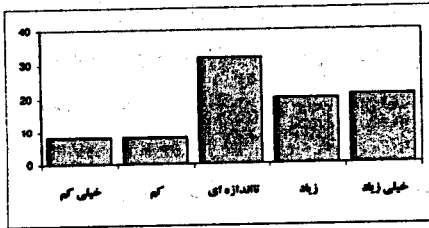
ملاحظه می‌شود در سؤال ۲ نسبت مشاهده شده به سطح $\alpha = 0/05$ رسیده و از نسبت مورد انتظار بیش‌تر است. در سؤال ۹ نیز نسبت گزینه مشاهده شده (۷۴٪) از نسبت مورد انتظار (۵۰٪) در سطح $\alpha = 0/05$ پایین‌تر بوده و معنادار است به صورتی که نشان می‌دهد، این پشتیبانی با توسعه فعالیت‌های شرکت ارتباط زیادی دارد. بنابراین با توجه به بالاتر بودن نسبت گزینه زیاد در سؤال‌های ۲ و ۹ نسبت به گزینه کم و رسیدن سؤال ۹ به حد معنادار، می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که رابطه زیادی بین حمایت دولت و موفقیت شرکت‌های مشترک وجود دارد و به این ترتیب فرضیه مهم تایید می‌شود.

فرضیه ۱: برای سنجش این فرضیه سؤال‌های ۱ و ۸ به شکل زیر مطرح گردید:

سؤال ۱ - فعالیت تبلیغی دولت در شناساندن آثار مثبت فعالیت شرکت‌های

مشترک تا چه اندازه باعث افزایش احترام و منزلت اجتماعی این شرکت‌ها می‌شود؟

سوال ۸ - تبیین آثار مثبت فعالیت شرکت شما توسط دولت تا چه اندازه باعث افزایش رغبت مردم به سرمایه‌گذاری در آن شرکت می‌شود؟
فرضیه ۱

فرضیه ۱

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	8	17.8	-9.8
کم	8	17.8	-9.8
تاندازه‌ای	32	17.8	14.2
زیاد	20	17.8	2.2
خیلی زیاد	21	17.8	3.2
Total	89		

Test statistics

	فرضیه ۱
Chi-Square ^a	22.966
df	4
Asymp. Sig.	.000

چون بالاترین مشاهده شده در گزینه تا اندازه‌ای است که ۱۴/۲ از فراوانی مورد انتظار بیش‌تر است و در سطح $\alpha = ۰/۰۵$ ، $X^2(م) = ۲۲/۹۶$ تفاوت معناداری را نشان می‌دهد و می‌توان ادعا کرد ارتباط مذکور از نظر مدیران قوی نیست و به این ترتیب فرضیه یک رد می‌شود.

Binomial Test

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q1	کم	19	.42	.50	.371 ^a
	زیاد	26	.58		
	Total	45	1.00		
Q8	کم	29	.66	.50	.049 ^a
	زیاد	15	.34		
	Total	44	1.00		

a. Based on z approximation

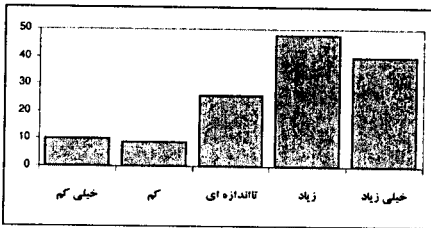
نتایج آزمون دو جمله‌ای هم به رد فرضیه یک دلالت می‌کند.
فرضیه ۲: برای سنجش این فرضیه سوال‌های ۳، ۱۰ و ۲۶ به ترتیب زیر صورت

بندی گردید:

سوال ۳ - فعالیت اطلاع رسانی نمایندگان سیاسی، اقتصادی و بازرگانی ج.ا.ا. تا چه اندازه در خارج باعث افزایش اطلاعات سرمایه‌گذاران بالقوه خارجی می‌شود؟

سوال ۱۰ - اطلاع رسانی نمایندگان دولت در خارج پیرامون فرصت‌های سرمایه‌گذاری در ایران تا چه اندازه باعث اقبال سرمایه‌گذاران بالقوه خارجی به ایران می‌شود؟

سوال ۲۶ - حمایت اطلاعاتی دولت از شرکت شما تا چه اندازه می‌تواند باعث افزایش قدرت چانه زنی شما در فرایند مذاکره با سرمایه‌گذاران خارجی بشود؟

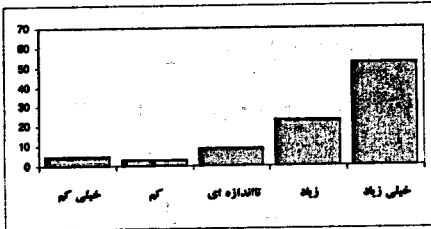

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	10	26.6	-16.6
کم	9	26.6	-17.6
تا اندازه ای	26	26.6	-.6
زیاد	48	26.6	21.4
خیلی زیاد	40	26.6	13.4
Total	133		

فرضیه ۲	
Chi- Square ^a	45.985
df	4
Asymp. Sig.	.000

سوال ۴ - دولت با کوتاه نمودن چرخه اداری تا چه اندازه باعث تسریع در رفع نیازهای شرکت شما می‌شود؟

سوال ۱۱ - دولت با کاهش تعداد مراکز تصمیم‌گیری و حذف مقررات غیرضروری تا چه اندازه گردش کار درخواست‌های شرکت شما را در وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها ذریبط به طور چشمگیری کوتاه می‌نماید؟

فرضیه ۳

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	5	18.4	-13.4
کم	2	26.6	-9.4
تاندازه ای	9	26.6	-4.6
زیاد	23	26.6	4.6
خیلی زیاد	53	26.6	34.6
Total	92		

Test statistics

	فرضیه ۳
Chi-Square ^a	95.391
df	4
Asymp. Sig.	.000

Binomial test

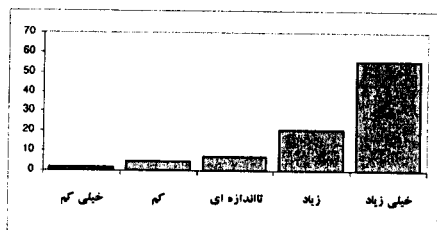
	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q4	Group1	کم	38	.83	.50
	Group2	کم	8	.17	
	Total	زیاد	48	1.00	
Q11	Group1	کم	8	.17	.50
	Group2	کم	38	.83	
	Total	زیاد	46	1.00	

نتایج تحلیل آماری مندرج در جدولها و نمودار فوق نشان از تأیید فرضیه مورد بحث دارد.

فرضیه ۴: برای سنجش این فرضیه سوالهای ۵ و ۱۲ به شرح زیر صورت‌بندی گردید:

سوال ۵ ثبات مقررات دولتی ذیربط تا چه اندازه باعث افزایش اعتماد شرکای خارجی شرکت شما می‌شود؟

سوال ۱۲ - عدم تغییرپایمی مقررات اقتصادی، تجاری و مالی دولت تا چه اندازه در زمینه شرکت‌های مشترک باعث می‌شود شرکت شما در صدد انجام برنامه‌ریزی استراتژیک برآید؟

فرضیه ۴

	ObservedN	Expected	فرضیه ۴ Residual
خیلی کم	2	18.2	-16.2
کم	5	18.2	-13.2
تاندازه ای	7	18.2	-11.2
زیاد	21	18.2	2.8
خیلی زیاد	56	18.2	37.8
Total	91		

	فرضیه ۴
Chi- Square*	109.824
df	4
Asymp. Sig.	.000

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	symp. Sig. (2-tailed)
Q5	Group1	8	.18	.50	.000 *
	Group2	37	.82		
	Total	45	1.00		
Q12	Group1	40	.87	.50	.000 *
	Group2	6	.13		
	Total	46	1.00		

نتایج به دست آمده از دو آزمون مورد استفاده بر تایید فرضیه چهار اشعار دارد. فرضیه ۵: برای سنجش این فرضیه سوال‌های ۶ و ۱۳ به شرح زیر تعیین گردید: سوال ۶ - شفافیت مقررات دولت در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی تا چه اندازه باعث تسهیل در انجام دادن فعالیت‌های شرکت شما می‌شود؟ سوال ۱۳ - شفاف بودن قوانین و مقررات صادراتی دولت تا چه اندازه باعث تسریع در امر صادرات محصولات تولیدی شرکت شما می‌شود؟

فرضیه ۵

	ObservedN	Expected	فرضیه ۵ Residual
خیلی کم	2	17.8	-15.8
کم	5	17.8	-12.8
تاندازه‌ای	13	17.8	-4.8
زیاد	33	17.8	15.2
خیلی زیاد	36	17.8	18.2
Total	89		

فرضیه ۵	
Chi-Square ^a	56.112
df	4
Asymp. Sig.	.000

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q6	کم	36	.80	.50	.000 ^a
	زیاد	9	.20		
	Total	45	1.00		
Q13	کم	11	.25	.50	.001 ^a
	زیاد	33	.75		
	Total	44	1.00		

نتایج تحلیل آماری گویای تایید فرضیه با هر دو آزمون می‌باشد.
فرضیه ۶: برای سنجش این فرضیه سوال‌های ۱۴، ۱۸ و ۲۴ به صورت زیر صورت‌بندی گردید:

سوال ۱۴ - پیگیری دولت برای ارائه خدمات حقوقی از سوی نهادها و سازمان‌های قضایی کشور به شرکت‌های مشترک از عوامل تا چه اندازه بر توسعه فعالیت‌های این شرکت‌ها موثر می‌باشد؟

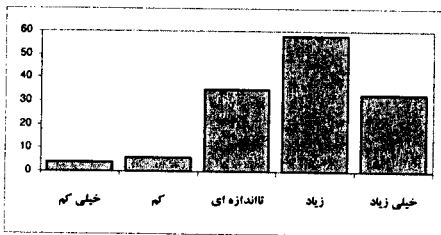
سوال ۱۸ - پیگیری دولت برای افزایش سرعت و دقت دادرسی‌ها در قوه قضائیه تا چه اندازه می‌تواند سرمایه‌گذاران خارجی را نسبت به اهتمام مسئولین دولتی در حراست از حقوق آنان مطمئن سازد؟

		Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q14	Group1	کم	23	.51	.50	1.000 ^a
	Group2	زیاد	22	.49		
	Total		45	1.00		
Q18	Group1	کم	14	.31	.50	.016 ^a
	Group2	زیاد	31	.69		
	Total		45	1.00		
Q24	Group1	کم	9	.20	.50	.000 ^a
	Group2	زیاد	37	.80		
	Total		46	1.00		

سوال ۲۴ - تدوین بموقع قوانین و آیین‌نامه‌های مناسب تا چه اندازه می‌تواند

موجب افزایش اعتماد شرکای خارجی شرکت شما بشود؟

فرضیه ۶

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	4	27.2	-23.2
کم	6	27.2	-21.2
تأاندازه ای	35	27.2	-7.8
زیاد	58	27.2	30.8
خیلی زیاد	33	27.2	5.8
Total	136		

فرضیه ۶	
Chi-Square ^a	74.662
df	4
Asymp. Sig.	.000

همان‌طور که ملاحظه می‌شود نتایجی که در دو جدول و نمودار فوق منعکس شده است، تایید فرضیه را به دنبال دارد.

فرضیه ۷: برای سنجیدن این فرضیه سوال‌های ۷، ۱۵، ۱۶، ۱۹ و ۲۰ به شرح زیر

صورت‌بندی گردید:

سوال ۷ - دولت با تعریف پروژه‌های تحقیقاتی در خصوص مشکلات شرکت

شما و انجام دادن آن پروژه‌ها توسط دانشگاه‌ها تا چه اندازه باعث توسعه فعالیت آن

شرکت می‌شود؟

سوال ۱۵ - دولت با بسیج موسسات آموزشی و پژوهشی کشور تا چه اندازه

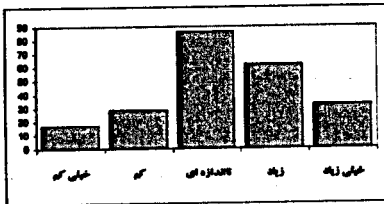
می‌تواند مشکلات علمی تحقیقاتی شرکت شما را حل کند؟

سوال ۱۶ - دولت با تشویق و پرورش منابع انسانی متخصص مورد نیاز شرکت‌های مشترک تا چه اندازه می‌تواند زمینه ساز حضور آن‌ها در بازارهای جهانی شود؟

سوال ۱۹ - منابع انسانی شرکت شما با نوع آموزش‌هایی که در دانشگاه‌های دولتی به آن‌ها ارائه می‌شود تا چه اندازه قابلیت جذب در شرکت مادر را پیدا می‌نمایند؟

سوال ۲۰ - حمایت تحقیقاتی دولت از شرکت شما تا چه اندازه می‌تواند باعث افزایش سهم ساخت داخل در فرایندهای پیچیده و پیشرفته تولید محصولات آن شرکت بشود؟

فرضیه ۷

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	17	45.0	-28.0
کم	28	45.0	-17.0
تاندازم	86	45.0	41.0
زیاد	62	45.0	17.0
خیلی زیاد	32	45.0	-13.0
Total	225		

فرضیه ۷	
Chi-Square ^a	71.378
df	4
Asymp. Sig.	.000

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q7	Group1	کم	29	.64	.072 *
	Group2	زیاد	16	.36	
	Total		45	1.00	
Q15	Group1	کم	18	.41	.291 *
	Group2	زیاد	26	.56	
	Total		44	1.00	
Q16	Group1	کم	28	.61	.184 *
	Group2	زیاد	18	.39	
	Total		46	1.00	

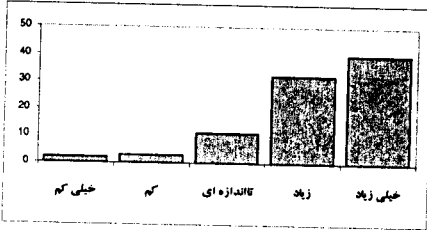
Q19	Group1	کم	12	.27	.50	.004 *
	Group2	زیاد	32	.73		
	Total		44	1.00		
Q20	Group1	کم	26	.57	.50	.461 *
	Group2	زیاد	20	.43		
	Total		46	1.00		

همان‌طور که از جدول و نمودار مشاهده می‌شود، بالاترین فراوانی مشاهده شده در گزینه «تا اندازه‌ای» قرار دارد و ۴۱ فراوانی مورد انتظار بیش‌تر است و در سطح $\alpha = 0/05$ $X^2(p) = 71/38$ تفاوت معناداری را نشان می‌دهد و حاکی از رابطه زیادی نیست و آزمودنی‌ها بین این نوع حمایت دولت و موفقیت شرکت ارتباطی ضعیف می‌بینند؛ پس فرضیه رد می‌شود.

از مشاهده نتایج آزمون دو جمله‌ای نیز به رد این فرضیه می‌رسیم
فرضیه ۸: برای سنجیدن این فرضیه سوال‌های ۱۷ و ۲۳ به صورت زیر تعیین گردید:

سوال ۱۷- اعطای اعتبارات ارزی ارزان قیمت از محل صندوق ذخیره ارزی تا چه اندازه می‌تواند باعث افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌های تولیدی شرکت شما بشود؟
سوال ۲۳- افزایش میزان اعتبارات ریالی نظام بانکی تا چه اندازه می‌تواند باعث افزایش اعتبار شرکت شما در نزد شرکای خارجی‌تان بشود.

فرضیه ۹

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	1	18.0	-17.0
کم	2	18.0	-16.0
تاندازه‌ای	11	18.0	-7.0
زیاد	32	18.0	14.0
خیلی زیاد	44	18.0	26.0
Total	90		

فرضیه ۹	
Chi- Squarea	81.444
df	4
Asymp. Sig.	.000

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q21	Group1	40	.89	.50	.000 *
	Group2	5	.11		
	Total	45	1.00		
Q25	Group1	36	.80	.50	.000 *
	Group2	9	.20		
	Total	45	1.00		

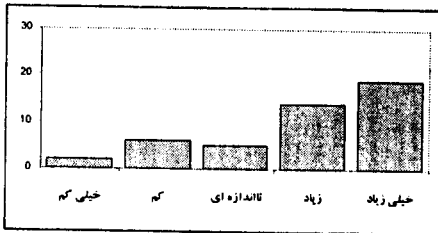
نتایج هر دو آزمون مجذور کای و دو جمله‌ای نشان از تایید فرضیه مورد بحث دارد.

فرضیه ۱۰: برای سنجش فرضیه مورد بحث سوال ۲۲ به صورت زیر تبیین گردید:

سوال ۲۲ - واگذاری تسهیلات فیزیکی نظیر زمین رایگان تا چه اندازه می‌تواند

باعث احداث واحدهای تولیدی جدید توسط شرکت شما بشود؟

فرضیه ۱۰

	ObservedN	Expected	Residual
خیلی کم	2	9.2	-7.2
کم	6	9.2	-3.2
تاندازه‌ای	5	9.2	-4.2
زیاد	14	9.2	4.8
خیلی زیاد	19	9.2	9.8
Total	46		

نتایج هر دو آزمون به تایید فرضیه دهم منتهی می‌شود.

فرضیه ۱۰	
Chi- Square ^a	21.609
df	4
Asymp. Sig.	.000

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در حالی که بزرگ‌اندیشمندی مانند (یانگ، ۲۰۰۰، اسکولز و ولف سان، ۱۹۹۵، اگاروال^۲، ۱۹۸۰ و ویتسز^۳، ۱۹۷۵) مسائلی مانند افزایش مالیات و افزایش حمایت دولت نه تنها بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثر منفی ندارد، بلکه شواهد نشان از اثر مثبت آن‌ها دارد و بر اثر ناچیز پاداش در تحلیل ریسک و بازگشت سرمایه تاکید می‌شود؛ دولت ایران وظیفه خود را با نوشتن یک قانون ناقص و ضعیف تمام شده تلقی نموده است. البته آزمودنی‌های پژوهش حاضر نیز در پاسخ به سوالات باز پرسشنامه و نیز مصاحبه‌ها بر اهمیت ثبات و شفافیت در قوانین و ارابه حمایت‌های هدفدار تاکید ورزیده‌اند. از این رو بجرأت می‌توان ادعا کرد تمام پیشنهادهای تحقیق برآیند مطالعات نظری و دلالت‌های کاربردی است.

در این بخش از مقاله تحلیل سوالات باز پرسشنامه، تبیین نظام حمایت دولت از شرکت‌های مشترک و اعتبار سنجی آن، دانش‌افزایی تحقیق و پیشنهادهای تحقیق ارابه می‌گردد.

تحلیل سوال‌های باز پرسشنامه:

	Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
Q22	Group1	33	.72	.50	.005 *
	Group2	13	.28		
	Total	46	1.00		

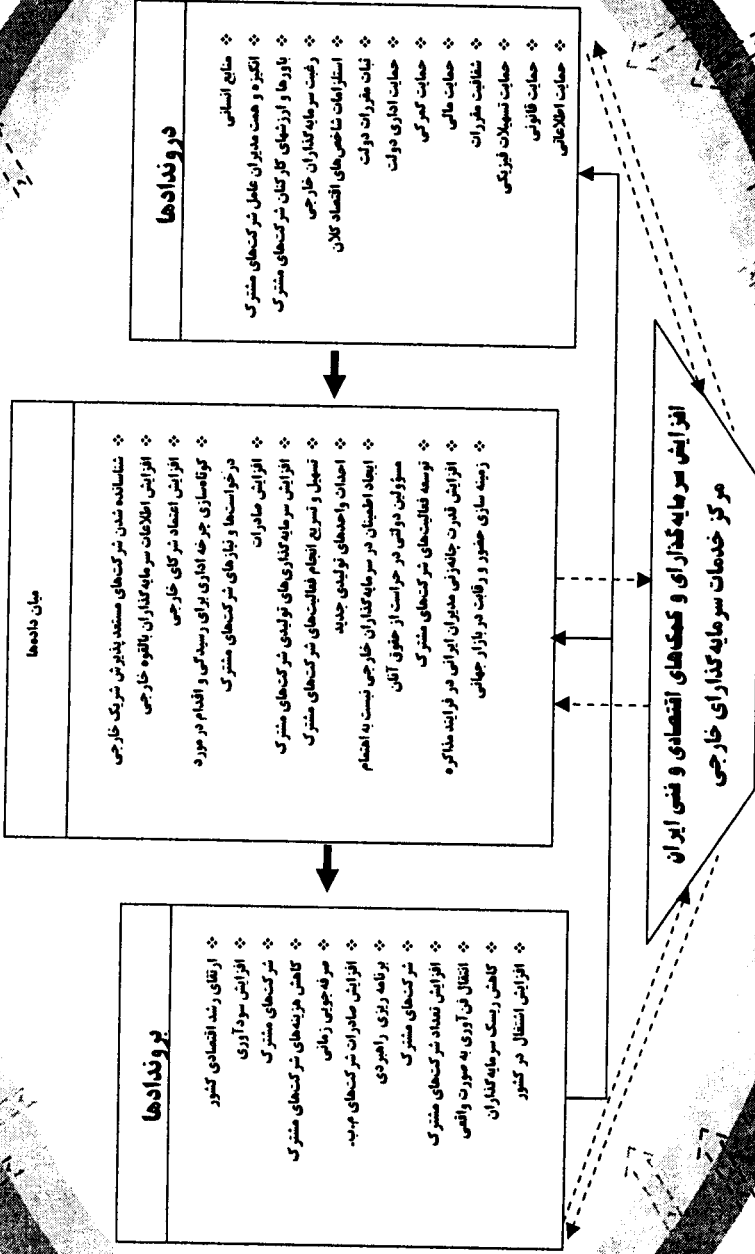
سوال ۱ - رسالت دولت در قبال شرکت‌های مشترک چیست؟

با عنایت به مجموعه یافته‌های حاصل از مرور ادبیات، شرایط فرهنگی اجتماعی

کشور و پاسخ آزمودنی‌ها رسالت دولت به شکل زیر صورت‌بندی گردید:

1. Scholes and wolfson
2. Agarwal
3. vaitsos

بازاندکی آموزشی

سوال ۲ - کارنامه دولت در زمینه تشویق، جذب و نگهداری و به کارگیری سرمایه‌های خارجی چگونه است؟

سوال ۳ - در حاضر کدام وظیفه یا فعالیت حمایتی توسط سازمان‌های دولتی در قبال شرکت‌های مشترک انجام می‌شود که نیازمند تقویت است؟

سوال ۴ - چه اقدامات و مقرراتی از سوی سازمان‌های دولتی فعلاً نسبت به شرکت‌های مشترک اعمال می‌گردد که حذف آن‌ها نه تنها لطمه‌ای به کارکرد شرکت‌ها وارد نمی‌آورد، بلکه باعث توسعه فعالیت‌های آن‌ها هم می‌شود؟

سوال ۵ - با توجه به مزیت‌های نسبی ایران از جمله مود خام، نیروی کار و سوخت ارزان، مهم‌ترین دلایل عدم جذب و نگهداری سرمایه‌های خارجی در مقیاس وسیع چیست؟

سوال ۶ - مهم‌ترین علل عدم علاقه اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی برای سرمایه‌گذاری در داخل کشور به عنوان زمینه‌سازی افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی و افزایش اعتبار شرکت‌های مشترک چیست؟

پاسخ آزمودنی‌ها به سوال‌های مزبور گویای کمی برازندگی دولت و ناچیز بودن برازندگی فرهنگی اجتماعی کشورمان و ضرورت طراحی و استقرار نظام حمایت دولت از شرکت‌های مشترک می‌باشد.

تبیین نظام حمایت از شرکت‌های مشترک و اعتبار سنجی آن

برای حمایت نظام‌مند از شرکت‌های مشترک براساس اولویت‌بندی مورد نظر آزمودنی‌های الگوی صفحه بعد با ویژگی‌های زیر ارائه می‌گردد:

۱ - برازندگی فرهنگی اجتماعی یعنی انعطاف‌پذیری و برخورد باز در برابر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی غیر سلطه‌جو، پیش زمینه اول موفقیت نظام حمایت است و به معنای پذیرش ارزش‌های بیگانه نیست.

۲ - برازندگی آموزشی که در افزایش برازندگی نیروی کار بر حسب بهره‌وری و امکان رقابت منابع انسانی در عرصه بین‌المللی متبلور می‌شود، پیش‌زمینه دوم توفیق

نظام مذکور است.

۳ - در سمت دروندادها، منابع انسانی، استلزامات شاخص‌های اقتصاد کلان شامل GNP، میزان پس‌انداز و اشتغال و انواع حمایت‌های دولت قرار دارند.

۴ - در سوی میان‌دادها، هر کدام از فرایندها به عنوان نتیجه تبعی یک یا چند درونداد است.

۵ - در وسط و قسمت پایین سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به عنوان مغز و مرکز ثقل دیده شده است.

۶ - مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی نیز به عنوان هماهنگ‌کننده و تسریع‌کننده اثربخشی نظام حمایت نقش کلیدی و مهمی را در قاعده نظام ایفا می‌کند.

۷ - در سمت بروندادها نیز نتایج منطقی و قابل انتظار دروندادها و میان‌دادها قرار داده شده است.

برای اعتبارسنجی نظام به همراه ارسال الگوی طراحی شده و تعریف اصلاحات به حضور ۲۵ تن از خبرگان، از آن‌ها خواسته شد در جدول نظرخواهی^۱ رتبه^۲ و ارزش^۳ موردنظرشان را درج نمایند. پس از پیگیری‌های فراوان ۱۷ نفر (۶۸ درصد) جدول تکمیل شده را عودت دادند. معاون یکی از وزرا به صورت شفاهی موافقت و رضایت خود را نسبت به نظام پیشنهادی اعلام نمود و مدیر عامل یکی از بانک‌های خصوصی به جای تکمیل جدول بر اولویت جلب و نگهداری سرمایه‌های داخلی به عنوان پیشنهادی جذب سرمایه‌های خارجی تاکید ورزید.

میانگین رتبه‌ها و ارزش‌هایی که هر یک از خبرگان به انواع حمایت دولت دادند، محاسبه گردید. در جمع، خبرگان با دادن رتبه ۶ و ارزش ۱۸ و رتبه ۷ و ارزش ۱۶ نظام حمایت را از حیث قرار دادن شفافیت و ثبات مقررات معتبر دانستند.

1. Expert Opinion table

2. Rank (بالاترین رتبه ۸ قرار داده شد)

3. Rate (بالاترین ارزش ۲۰ قرار داده شد)

آنان با حداقل رتبه ۴ و حداکثر رتبه ۷ و حداقل ارزش ۱۱ و حداکثر ارزش ۱۶ نظام طراحی شده را از حیث در نظر گرفتن حمایت قانونی، حمایت اطلاعاتی و سایر انواع حمایت معتبر ارزیابی نمودند.

بنابراین اعتبار نظام طراحی شده با میانگین نظرات خبرگان از حیث رتبه و ارزش انواع حمایت‌ها تایید گردید.

دانش‌افزایی تحقیق

۱- شاکله نظام طراحی شده صرفاً بر نظرات آزمودنی‌ها و همخوانی با جدیدترین ادبیات موضوع استوار گردیده است، از این رو می‌توان نظام پیشنهادی را دارای هر دو جنبه نظری و کاربردی دانست.

۲- شاید برای اولین بار باشد که در ایران و بلکه جهان برای حمایت دولت به جای مفهوم Protection که مفهومی منفی، انفعالی دوران‌سوز و حضانتی است، از مفهوم Support که مفهومی مثبت، اثرگذار، دوران‌ساز و هدایتی است، استفاده می‌شود (یک جست و جوی ساده در اینترنت صحت مدعای پژوهشگر را ثابت می‌کند).

۳- با توجه به ضرورت تشابه سیاست‌های کلیدی نسبت به افزایش سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی، هرم برازندگی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (اساسیکا و مورگان^۱، ۱۹۹۸) ۱۸۰ درجه چرخش داده شد و تحت عنوان هرم^۲ صورت‌بندی جدیدی ارائه گردید.

۴- با عنایت به وخامت روزافزون اوضاع اقتصادی کشورهای سرمایه‌پذیر و اجماع ملت‌ها بر نفی سلطه بیگانه، مکتب استعلایی برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، دولت میزبان نقش مری و مکمل بخش خصوصی و کاتالیزور سرمایه و کار را ایفا می‌کند. با هدف افزایش برازندگی فرهنگی اجتماعی و آموزشی و افزایش

1 . Saskia & Morgan

2 . Domestic direct investment fitness

مشروعیت سرمایه‌گذاران خارجی بنیان نهاده شد.

پیشنهادهای تحقیق

با عنایت به منابع غنی و پاسخ‌های آزمودنی‌ها، پژوهشگر ۱۱۷ پیشنهاد را در سه قسمت سازمان داده است که اولین پیشنهاد در هر قسمت ارائه می‌گردد:

الف) ۸۱ پیشنهاد علمی و اجرایی برای مسؤولان دولتی

پیشنهاد اول: تهیه و تدوین سند اقتصاد ملی که جایگاه و نقش متغیرهای اصلی مانند منابع انسانی، فرهنگ سازی، بخش تعاون، بخش خصوصی و ... در آن تبیین شده باشد.

ب) ۲۸ پیشنهاد عملی برای مدیران شرکت‌های مشترک

پیشنهاد عملی برای مدیران شرکت‌های مشترک

پیشنهاد اول: تشکیل انجمن مدیران عامل به عنوان یک شرکت مرکزی^۱ برای خدمت رسانی گسترده و کم هزینه به شرکت‌های مشترک.

ج) پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده

پیشنهاد اول: بررسی نقش مدیریت منابع انسانی در توسعه کمی و تعمیق کیفی فعالیت‌های شرکت مشترک با تاکید بر بهسازی.

مآخذ فارسی

۱. امامی، حمزه، کریم، عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه با نگرشی بر اقتصاد ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۷۲.
۲. انتظاری، یعقوب، سرمایه‌گذاری بهینه در سرمایه انسانی تحت شرایط عدم اطمینان: تئوری و کاربرد آن در ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
۳. اومی، کن ایچی، تفکر یک استراتژیست (داود مسگریان حقیقی، مترجم). (ویرایش اول) تهران؛ سازمان مدیریت صنعتی، ۱۳۷۱:
۴. بابایی زکلیکی، محمدعلی، بازاریابی بین‌المللی، (ویرایش اول)، تهران، سمت، ۱۳۸۰.
۵. بوالحسنی، مرضیه، محاسبه نرخ حمایت موثر و هزینه منابع داخلی برای فعالیت تولید محصولات اساسی آهن و فولاد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۵.
۶. به‌کیش، محمد مهدی، اقتصاد ایران در بستر جهانی شدن، (ویرایش دوم). تهران، نشر نی، ۱۳۸۱.
۷. پارسامنش، مهرداد، نقش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اقتصاد ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده دانشگاه تهران، ۱۳۷۸.
۸. پورفرج، علیرضا، عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۱.
۹. جمالی کاظمی، جعفر. محاسبه تشکیل سرمایه در ایران و نقائص آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۵۰.
۱۰. حسین زاده بحرینی، محمدحسین، تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در ایران. رساله دکتری چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۲.
۱۱. خاکی، غلامرضا، روش تحقیق در مدیریت. (ویرایش اول) تهران، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۹.
۱۲. درخشنده، حسین، نقش سرمایه‌گذاری خارجی در توسعه اقتصادی ایران و طرق جلب و حمایت از آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.
۱۳. دومینک، سالواتوره. تئوری و مسائل اقتصاد بین‌الملل (هدایت ایران پرور و حسن گلریز، مترجمان)، (ویرایش اول) تهران، نشر نی ۱۳۷۴.
۱۴. دهدشتی شاهرخ، زهره، طراحی الگوی مناسب خدمات مورد انتظار از نهادهای دولتی ایران برای توسعه صادرات شرکت‌های کوچک و متوسط، رساله دکتری چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی ۱۳۸۲.
۱۵. رادریگز، کارل، مدیریت در عرصه بین‌المللی، (شمس السادات زاهدی و حسن دانایی فرد، مترجمان)

- (ویرایش اول)، تهران، صفار - اشراقی، ۱۳۸۰.
۱۶. رازینی رحمانی، ابراهیم علی، بررسی سیاست‌های حمایتی دولت در بازرگانی خارجی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.
۱۷. رحیمی، عباس، بررسی ساختار حمایت و تغییرات آن در سیاست‌های بازرگانی ایران، بررسی‌های بازرگانی، ۱۶ - ۲۵، ۱۳۷۳.
۱۸. روحی، هما، تحقیقی پیرامون سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۴۹.
۱۹. سجادی، حشمت، تخمین نرخ حمایت موثر در صنعت کاغذ چاپ و تحریر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۰.
۲۰. سرمد، زهره و ... روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، (ویرایش اول)، تهران: آگاه، ۱۳۷۶.
۲۱. سکایا پیکو و ... تاریخ ایران (کریم کشاورز، مترجم ویرایش پنجم) تهران، پیام، ۱۳۶۳ ش.
۲۲. سلمانی، بهزاد، بررسی سیاست‌های حمایتی ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی مقایسه تطبیقی حمایت موثر در دو صنعت اتومبیل سازی و تراکتور سازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۰.
۲۳. عنایت، نازنین، عوامل موثر در جذب سرمایه‌گذاری خارجی در جزیره آزاد کیش، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۲.
۲۴. عیسوی، چارلز، تاریخ اقتصادی ایران (یعقوب آژند، مترجم) (ویرایش اول)، تهران، نشر گستره، ۱۳۶۲.
۲۵. فرزین، محمدرضا، بررسی ساختار حمایتی در برخی از صنایع ایران (خودرو، قند و فولاد)، رساله دکتری چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۰.
۲۶. قدرت، رقیه، بررسی سیاست‌های حمایتی در ایران و محاسبه نرخ حمایت موثر صنعت لاستیک‌سازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۷۲.
۲۷. قربانی، احمد، بررسی سیاست‌های حمایتی در ایران: برآورد نرخ موثر حمایت از بخش دامپروری ایران و مقایسه آن با صنایع منتخب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۲.
۲۸. کرسی، محمد، بررسی امکان صادرات و حمایت‌های بازرگانی دولت در ایجاد زمینه مناسب جهت صادرات لوله‌های اسپیرال. پایان‌نامه کارشناس ارشد چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۸۰.
۲۹. نادری، عزت‌الله و ... راهنمای عملی فراهم سازی طرح تحقیق، (ویرایش چهارم)، تهران: دفتر تحقیقات و انتشارات بدر، ۱۳۷۶.
۳۰. ناظمی، شمس‌الدین، ارزیابی راهبردهای حمایت از واحدهای تولیدی کوچک ایران، رساله دکتری چاپ

- نشده، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۱.
۳۱. نصر اصفهانی، اسداله، نقش سرمایه و سرمایه‌گذاری در توسعه اقتصادی، رساله دکتری چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۴۶.
۳۲. مجیر شبلی، ضیاءالدین، سرمایه‌گذاری بین‌المللی، رساله دکتری چاپ نشده، دانشگاه تهران، ۱۳۳۸.
۳۳. مرادی، محمدعلی، ساختار انگیزش در سرمایه‌گذاری صنعتی ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
۳۴. مشهدی، احمد، محمود. بررسی اثر سرمایه‌گذاری بخش عمومی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در کشاورزی (مورد ایران)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تهران ۱۳۸۱.
۳۵. منصوره، رضا، بررسی حمایت‌های مالی دولت در ایجاد زمینه مناسب جهت صادرات غلظک ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۳.

فهرست مآخذ لاتین:

1. Abdullah, S.M. (1999) *Creating a World that works for all berrett*. Koehler pub.
2. Ahistm, et al. (2001) *HRM of foreign firms in china: The Challenge of Managing Host Country Personnel*, Business Horizons
3. Baddeley, M.C. (2003) *Investment Theories and analysis*, palgrave.
4. Bennet, R. (1996) *International Business*, M & E pitman
5. Bhagwati, J. & Pangariya, A. (2001) *Truth about Protectionism*, Financial times.
6. Bodie, Zvi, Kane, A & Marcus, A. J. (2001) *Essentials of Investments*, 4th ed., McGraw- Hill.
7. Bovard, J. (1994) *The Immorality of protectionism*, htm.
8. Brinckerhoff, P.C. (1994) *Mission – Based Management*, John Wiley & Sons. INC.
9. Buckley, P.J & Casson, M. (1996) *An Economic Model of International Joint Venture* Stratgy, Journal of International Bsiness Studies.
10. Chandra Prasanna (2004), *Investment Analysis and Portfolio Management*, Tata MC Graw- Hill.
11. CORFO: *Economic Development Agency* (2004), *Why Chile is top choice for IT investments*, Invest @ Chile. Htm
12. CONSTAS, M& Shim, JK (2001) *Investment Sourcebook The Complete guide to finding and understanding investment information*, Glen lake Pub. Co Ltd.
13. Daly, H.E. (1994) *When Protectionism is a Good Thing*, people – Centered

- Development Forum.
14. Datta (1988) *International Joint – Venture, a framework Analysis*, Journal of General Management, Vol. 14, No.2
 15. Daymon, C. & Hovoway, I. (2002) *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications*, Routledge.
 16. *Government Institution Supporting FDI in Russia*, (2003) Government Support for FDI, enquiries@mail, fipc, ru
 17. Griffiths, H. (1990), *Financial Investments*, Mc Graw-Hill.
 18. Hibbert, E.P. (1997) *International Business Strategy and Operations*, MACMILIANPRESS.
 19. Inkpen, A. (1995) *The Management of International Joint Venture As Organizational Learning Perspective*, Routledge.
 20. International Development Ireland, (1998) *Shannon Free Zone – Key Strategic Reasons for its Success*, IDILtd
 21. International Trade Institute of Singapore (2002) *Foreign Direct Investment*, (IT of Singapore).
 22. Ireland enterprise, (2001) *Finance for Growth*, www. Enterprise. Ireland.com
 23. Jones, C.p.(2002) *Investments analysis and Management*, 8th ed. John Wiley & Sons.
 24. Killing J.P. (1982), *How to make a global Joint Venture Work*, Harvard Business Review
 25. Korth, C.M (1985) *International business environment and management*, Prentice – Hall.
 26. Langdon, K. (2002) *Investment Appraisal*, Capstone
 27. Lyons, M.P. (1991) *Joint – Ventures as Strategic Choice – A Literature Review*, Long RangePlanning, Vol. 24, No.14.
 28. Mahboub, A.A. (1997) *FDI in Egypt How to encourage and Maximize the Benefits*, Zagazig University.
 29. Ministry of International Trade & Industry (2001) *Malaysia Investment in the Manufacturing*, Sector policies, Incentives and Facilities. MITI
 30. Moosa, I.A. (2002) *Foreign Direct Investment Theory*, evidence and practice, Palgrave.
 31. New 5 – Yr industrial policy, (2003) *25pc Contribution to GDP envisaged, New 5 – Yr industrial Policy*. Htm
 32. Overseas Private Investment Corp. (OPIC) (2002) *Foreign Investment Financing*, OPIC
 33. Raman, V. (2001), *Investment Principles and Techniques*, Vikas Pub.

34. Renz, C. (2004), *The Investors Guide to technical analysis*, Mc Graw Hill.
35. Richter, E. (2004) *Mother Country of Protectionism*, sF Bay Area Indymedia, htm
36. Shamsul Haque (1996) *Globalization of Market Ideology and Its Impact on third world Development*, National University of Singapore
37. Spruiell, S. (2003) *Protectionism: Protecting Whom? Citizens for a sound Economy*, CSE. Htm.
38. UNCTAD (2000) *FDI and Development: Does Mode of Entry Matter?* World Investment Report UNCTAD.
39. UNCTAD (2001) *World Invelopment Report Promoting Linkages*, UN.Geneva.
40. UNCTAD (2001) *Trade & Development*, UN. Geneva
41. UNCTAD (2003), *FDI Policies for Development: National and International Perspectives*, U.N. Geneva.
42. Willhelms, S.K.S & Morgan S.D.W. (1998) *FDI and its Determinants in Emerging Economies*, U.S. agency for Intanational Development.